

บทคัดย่อ

"ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ULibM (Union Library Management) เป็นระบบที่เกิดบูรณาการจากประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่ายี่สิบปี ทางด้านนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและงานห้องสมุดตลอดจนผู้พัฒนาได้ทำงานกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติขนาดใหญ่ระดับมหาวิทยาลัย ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นระบบ INNOPAC, VTLS, HORIZON, WALAI AUTOLIB, ALIST ฯลฯ อีกทั้ง ระบบสหบรรณานุกรม (Union Catalog) ในประเทศไทยและญี่ปุ่น ทำให้ผู้พัฒนานำความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์มาพัฒนาระบบสำหรับห้องสมุดขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็กให้ได้มาตรฐานสากลในการจัดเก็บและการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อให้แหล่งสารสนเทศ หรือห้องสมุดมีระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่ได้มาตรฐานใช้งาน และสามารถเชื่อมต่อแลกเปลี่ยน ข้อมูลกับระบบห้องสมุดอื่น อีกทั้งเป็นการประหยัดงบประมาณประเทศชาติในการจัดซื้อจัดหาและค่าบำรุงดูแลรักษาระบบรายปีได้เป็นจำนวนมาก

คำสำคัญ: ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ULibM, การจัดเก็บและค้นข้อมูล, การสืบค้นข้อมูล

Abstract

"Union Library Management" (ULibM) automated library management system is the integration of not less than 20 years of innovation, information technology and library experience. The developers have worked with large university automated library systems at the national and international levels, which include INNOPAC, VTLS, HORIZON, WALAI AUTOLIB, ALIST, and the Union Catalogs in Thailand and Japan. The developers have also enabled their knowledge, expertise and experience to develop the systems for big, small and medium libraries to meet international information

storage and retrieval standards. Because of their efforts, information sources and libraries are able to have ready to use automated library systems that meet the needed standards, interconnect and exchange with other libraries and can save funds from the nation's procurement and maintenance systems budget for a number of years.

**Keyword: Library Automation, Union Library Management : ULibM,
Information Storage and Retrieval, Information Seeking**

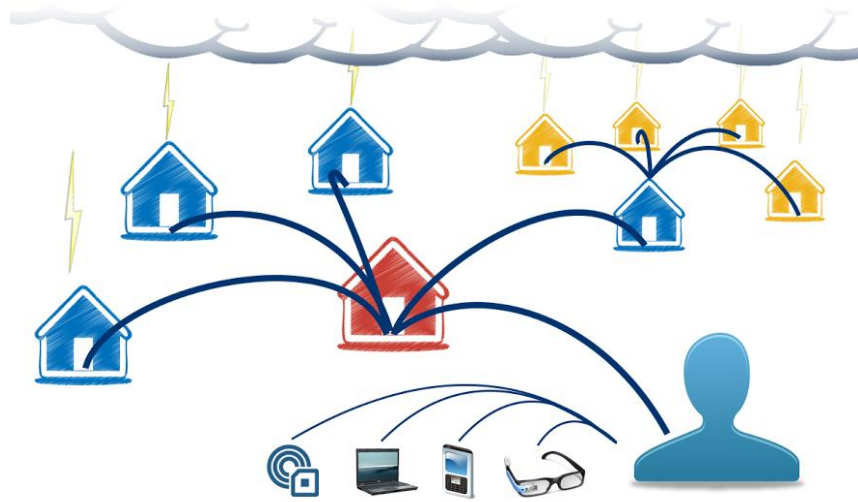
บทนำ

ห้องสมุดมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาห้องสมุดนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการของมหาวิทยาลัย เนื่องจากเป็นแหล่งทรัพยากรที่ช่วยส่งเสริมการศึกษา รวมถึงการค้นคว้าวิจัย ดังนั้นแต่ละมหาวิทยาลัยจึงพัฒนาห้องสมุดของตนและพยายามจัดหาทรัพยากรห้องสมุดประเภทต่าง ๆ มาไว้เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากการจัดหาทรัพยากรมาให้บริการแก่ผู้ใช้แล้ว หน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งซึ่งนับว่าเป็นหัวใจของห้องสมุด นั่นคือการจัดให้บริการ แต่เนื่องจากมีเงื่อนไขและข้อจำกัดต่างๆ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ บุคลากรและทรัพยากรการบริหารต่าง ๆ แนวคิดเรื่องความร่วมมือระหว่างห้องสมุดจึงเกิดขึ้นและอาจกล่าวได้ว่าบรรณารักษ์เป็นกลุ่มแรก ๆ ที่มีแนวคิดเรื่องความร่วมมือระหว่างกัน (Library Co-operation) เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างห้องสมุด (Library Resources Sharing)

ดังนั้น ผู้นำเสนอผลงาน ซึ่งเป็นบุคลากรปฏิบัติงานห้องสมุดในหน่วยงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค และได้ดำเนินงานระบบห้องสมุดอัตโนมัติตลอดจนความร่วมมือในระบบห้องสมุดอัตโนมัติห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ทำให้นำความรู้และประสบการณ์การทำงานร่วมกัน มาแก้ปัญหาในการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติไปสู่สังคมเทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ที่เรียกว่า Ubiquitous เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงระบบและสารสนเทศห้องสมุดตลอดจนเครื่องมือช่วยค้น ระบบเชื่อมประสานกับผู้ใช้และผลที่ได้รับได้จากทุกแห่งทุกที่ทุกอุปกรณ์ทุกเวลา ทุกเครือข่ายอันจะนำไปสู่การเชื่อมโยงเครือข่าย การใช้ทรัพยากรร่วมกัน การแลกเปลี่ยน ข้อมูลกับระบบห้องสมุดอื่น อีกทั้งเป็นการประหยัดงบประมาณประเทศชาติในการจัดซื้อจัดหาและค่าบำรุงดูแลรักษาระบบห้องสมุดอัตโนมัติรายปีได้เป็นจำนวนมาก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการเข้าถึงทุกรูปแบบและสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศห้องสมุดร่วมกัน
2. เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่ได้มาตรฐานสากลในการจัดเก็บ ค้นคืน มวลทรัพยากรสารสนเทศ

แผนภาพแสดงการเชื่อมโยงระบบสารสนเทศห้องสมุดผ่าน
สื่ออุปกรณ์เครือข่ายชุมชนใน ULibM Ubiquitous (V 6.0)

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ULibM ซึ่งเป็นลิขสิทธิ์ของผู้พัฒนาและได้นำเผยแพร่ในนามสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และคณะ ทีมงานมหาวิทยาลัยหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะเผยแพร่ระบบห้องสมุดอัตโนมัติกับชุมชน ได้ติดต่อดำเนินการฝึกอบรมผู้ใช้บริการเอง หรือเชิญผู้พัฒนาเป็นวิทยากรบรรยายอบรมการใช้งาน และได้ขยายออกเป็นเครือข่ายความร่วมมือในกลุ่มต่าง ๆ ด้วย ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีหน่วยงานและผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นจำนวนมาก ทีมผู้พัฒนาได้เก็บข้อเสนอแนะสู่การพัฒนาต่อไปตามระบบกระบวนการ SDLC อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคโซเซียลมีเดียด้วย

ผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ได้พัฒนาฟังก์ชันเพิ่มเติมต่าง ๆ มากมาย เช่น ระบบเชื่อมประสานกับผู้ใช้ และผู้ปฏิบัติงาน การลงรายการ (Catalog) Marc, Non Marc ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น ฟังก์ชัน Bibstream การเชื่อมโยงกับห้องสมุดอื่นผ่าน Z39.50 and OAI เพียงมีรายชื่อหนังสือ ระบบจะทำงานให้เองอัตโนมัติเย็นกลับบ้านเข้าต้นมาได้ Marc เลย การเชื่อมต่อกับระบบยืมคืนด้วย RFID ผ่าน sip2 Protocol, API ยืมคืนด้วยลายนิ้วมือ Barcode and QRcode ระบบ Single Search สืบค้นครั้งเดียวไปทุกห้องสมุด Union Circulation ยืมคืนในเครือข่ายห้องสมุดร่วมกัน กำหนดการสร้างระบบสถิติด้วยตนเอง-Create list, สนับสนุนการให้ผ่านบริการ Mobile Phone, Tablet ทั้งส่วนสืบค้นและผู้ใช้บริการยืมเองอัตโนมัติ (Ulib-Borrow-Lane) ความสามารถมากมายเกินบรรยายภายใต้ชื่อ “ULibM - Ubiquitous”

การนำไปใช้ประโยชน์

มีหน่วยงานองค์กรได้นำระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ULibM ไปใช้งานแล้วเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น

1. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก
2. เครือข่ายห้องสมุด สถาบันบรมราชชนก (วิทยาลัยพยาบาลทั่วประเทศ)
3. เครือข่ายอาชีวศึกษาทั่วประเทศ
4. เครือข่ายห้องสมุดสถาบันกรมสุขภาพจิต
5. ห้องสมุดวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย, โรงเรียน, วัด, หน่วยงานองค์กร ฯลฯ

กำหนดขอบเขต

สืบค้นที่ไหนดี

สถาบันที่มีข้อมูล

คณะบุรีรัมย์ (922)
กองคลังและพัสดุ (3)
สำนักวิทยบริการ (มมส) (233,690)
วัดอภิสิทธิ์ (1,469)
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ (มมส) (14,367)
โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (มมส) (37)
กองอาคารสถานที่ (มมส) (37)
คณะศึกษาศาสตร์ (มมส) (58)
คณะวิทยาศาสตร์ (มมส) (7,135)
คณะศิลปกรรมศาสตร์ (มมส) (405)
คณะการท่องเที่ยวและการ
โรงแรม (มมส) (335)
ห้องสมุดโรงพยาบาลร้อยเอ็ด (4,469)
ห้องสมุดโรงพยาบาล มค. (8,115)
คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ (มมส) (4,150)
คณะวิทยาการสารสนเทศ (1,793)
วิทยาลัยเทคนิค (ขอนแก่น) (876)
คณะนิติศาสตร์ (มมส) (1,065)
วิทยาลัยการเมืองการ
ปกครอง (มมส) (40)
วิทยาลัยเกษตรฯ (มค) (814)
วิทยาลัยเทคนิค (มค) (4,281)
วิทยาลัยอาชีวศึกษา (มค) (6,478)

คำค้น:

พบจำนวน 320,838 รายการ

ค้นหา คำสำคัญ and

หัวข้อเรื่องใกล้เคียง คำอื่น ๆ เรียงลำดับ กรองเลขหมู่

ผลการค้นหา	เลขเรียก
☐ 25 เคล็ดลับการลงทอนของบัพเพเตต/ผู้เขียน L. J. Rittenhouse (แ... / 2555 📖 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกไอเทมพร้อมให้บริการ (มี 1 ไอเทม)	LET 737
☐ A long way gone เด็กชายนักฆ่า ผู้เขียน Ishmael Beah (อิซมา... / 2550 📖 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกไอเทมพร้อมให้บริการ (มี 1 ไอเทม)	LET 423
☐ IT's Live ทรกิมมีซีวีต/ผู้เขียน คริสโตเฟอร์, เมเยอร์ ผู้แปล... / 2549 📖 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกไอเทมพร้อมให้บริการ (มี 1 ไอเทม)	LET 767
☐ การตลาดสำหรับนักปฏิบัติ/ผู้เขียน ฟิลิป คอตเลอร์, สายฟ้า พลว... / 2545 📖 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกไอเทมพร้อมให้บริการ (มี 1 ไอเทม)	LET 752
☐ เกิดมาดังหลายปี ขอบเป็นดาวซีกทีนะยะ/ผู้เขียน Hazel Nutt / 7547	LET 621

ตัวอย่าง ระบบห้องสมุดอัตโนมัติเพื่อเชื่อมเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน

รายการอ้างอิง

- รุ่งเรือง สิทธิจันทร์. (2555). การพัฒนาการให้บริการทรัพยากรร่วมกันในเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง
ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม (MALINET) = *Development of the resource sharing
services for Mahasarakham library network (MALINET)*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : สำนักวิทย
บริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมพงษ์ เจริญศิริ และสันติภาพ เปลียนโชติ. (2554). การพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติเพื่อเชื่อมโยงและ
ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ สำหรับห้องอ่านหนังสือคณะในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม : *The
Development of Library Automation for Connection and Services In Reading Room at
Mahasarakham University Faculty*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- _____. (2553). โครงการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัด
มหาสารคาม ภายใต้การให้บริการเสมือนหนึ่งระบบเดียวระบบเดียวกัน (*Mahasarakham Library
Network*). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สันติภาพ เปลียนโชติ. (2553). ระบบการค้นคืนสารสนเทศยุคใหม่. ใน 4 ทศวรรษ สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Dr. Lynn Scott Cochrane. ผู้อำนวยการห้องสมุด มหาวิทยาลัยเดนิสัน (Denison University) ได้บรรยาย
เรื่อง “Library Collaboration : Why and How ?” และ “Library Collaboration : HIOLINK
Experience” วันที่ 7 มกราคม 2553 ณ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์